

DigiIN

Maahanmuuttajuus ja syrjäytymisvaara sote-digipalveluissa

Ulla Buchert

Tutkijatohtori, VTT

DigiIN & Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikkö

Helsingin yliopisto

Julkisten sosiaali- ja terveystalvelujen digitalisaatio

- Julkiset sosiaali- ja terveystalvelujen erityisyys (vrt. yksityinen sektori)
- Universaalit sosiaali- ja terveystalvelut, sosiaalietuudet (tarveharkinta)
- Lainsäädännöllinen perusta, sosiaaliset oikeudet, ammattilaisten tehtävät, palveluntuottajien vastuu saavutettavuudesta

- Maahanmuuttotaustan on osoitettu olevan yhteydessä muuta väestöä vähäisempään 1) sote-talvelujen käyttöön, 2) digitaalisten teknologioiden ja talvelujen käyttöön

Osatutkimukset

1) CHARM-kysely (Kempainen, Shin, maisteriopiskelijoita)

- Ikääntyminen, terveys ja hoiva Suomessa asuvien venäjänkielisten näkökulmasta; kysymyksiä myös digitaalisten teknologioiden ja palvelujen käytöstä ja käytön esteistä
- Poimittu koko Suomea edustava otos väestörekisteristä venäjänkielistä 50+ ikäistä, 36% vastasi: 1082 vastaajaa, vastaajien keski-ikä 62v., asuneet Suomessa keskimäärin 18 vuotta

2) DigiArki (Buchert, Safarov, maisteriopiskelijoita)

- Haastatteluaineisto monikielistä palveluneuvontaa tarjoavista järjestöistä (Buchert)
- Havainnointi- ja haastatteluaineisto venäjänkielisistä digityöpajoista (Safarov)
- Haastatteluaineisto kotiäideille suunnatulta digikurssilta (maisteriopiskelija)

Digitaalisten teknologioiden käyttö (Charm)

- 90% työkäisistä omisti älypuhelimien - 70% yli 64-vuotiaista - vain 4% oli ilman mitään laitetta, pääasiassa vanhempia vastaajia
- 90% työkäisistä käytti internet:iä päivittäin tai useamman kerran päivässä - 6% yli 64-vuotiaista ei käyttänyt internetiä lainkaan
- 67% työkäisistä käytti sosiaali- ja terveystalvcluja internetin kautta - 43% yli 64-vuotiaista
- Noin 85% työkäisistä ja 65% vanhemmasta ikäryhmästä käytti sähköisiä pankkitunnuksia
 - Vrt. 88% suomenkielisistä vuonna 2014 (ATH, THL)

Julkisten sote-palvelujen digitalisaatio ja eriarvoisuus (Charm, DigiArki)

- Venäjänkielisten ikääntyvien aikuisten digitaalisten julkisten sosiaali- ja terveystalvelujen käyttö sosiaalisten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta suomalaisessa hyvinvointivaltiossa
- Määrälliset tulokset
 - Huomattava osa venäjänkielisistä ikääntyvistä aikuisista on digitaalisten sote-palvelujen ulkopuolella
 - Syrjäytymisriski korkeampi henkilöillä, joilla matala sosio-ekonominen status, heikko paikallisten kielten taito, ei suomalaista koulutusta
- Laadulliset tulokset
 - Kuvaavat moninaisia tapoja, joilla digitaalisten palvelujen ulkopuolelle jääminen risteää muiden huono-osaisuuteen liittyvien tekijöiden kanssa venäjänkielisten ikääntyvien arjessa
 - Toisiinsa kytkeytyviä digitaalisten palvelujen käytön esteitä: heikot digitaidot, rajallinen suomen kielen taito, palvelujärjestelmän heikko tunteminen, kognitiiviset ongelmat -> pelko virheiden tekemisestä ja niiden seurauksista
- Julkisten sosiaali- ja terveystalvelujen digitalisaatio voi edistää sosiaalista syrjäytymistä ja vaarantaa sosiaalisten oikeuksien toteutumisen em. henkilöiden kohdalla

Maahanmuuttoon liittyvä haavoittuvuus ja digipalvelut (DigiArki)

- Digitaalisten sosiaali- ja terveyspalvelujen käytön esteet ja niiden ylittäminen maahanmuuttoon liittyvän haavoittuvuuden muokkaamassa arjessa
- Lähtökohtana sosiaali- ja terveyspalvelut, sosiaalisten oikeuksien toteutuminen (vs. yksilöiden digitaidot)
- Vastuun vierittäminen yksilöille
 - Digitaidot, suomen kielen taito, suomalaisen sote-järjestelmän tunteminen, terveys, köyhyys, sosiaalinen verkosto, luku- ja kirjoitustaito jne. -> Digikelpoisuuden edistäminen
- Vastuun palauttaminen palvelujärjestelmälle
 - Digipalveluja rakennettaessa ei ole otettu huomioon maahanmuuttotautaisia henkilöitä, joiden elämään ja arkeen vaikuttavat samanaikaisesti monet em. tekijät -> Palvelujen kehittäminen
- Näkökulmia
 - Digilaitteiden ja –palvelujen käyttöönoton ja käytön moninaisuus arjessa (laitteet, internet, ohjelmat, sivustot, applikaatiot, digitaidot)
 - Institutionaaliset ammatilliset luokittelujärjestelmät vs. elämämaailma
 - Oletusarvona itsenäinen toimijuus – synnyttää riippuvuuksia

Kiitos!

Yhteystiedot

Anne Kouvonen, Laura Kemppainen, Young Shin, Ulla Buchert, Nuriyar Safarov
etunimi.sukunimi@helsinki.fi